

PREDGOVOR

Interes hrvatske opće i znanstvene javnosti za pitanja opsega i naravi represije i zločina totalitarnoga komunističkog režima u Hrvatskoj ne jenjava ni u današnje vrijeme. Na taj se interes nije mogao oglušiti ni Hrvatski sabor koji je 30. lipnja 2006. donio Deklaraciju o osudi zločina počinjenih tijekom totalitarnoga komunističkog poretka u Hrvatskoj 1945-1990. Visok stupanj odlučnosti Hrvatskog sabora u osuđivanju tih zločina najbolje se vidi iz sljedećeg dijela Deklaracije: »... povrede ljudskih prava u tome razdoblju uključivale [su] pojedinačna i skupna ubojstva i smaknuća, smrti u koncentracijskim logorima, izglednjivanja, deportacije, mučenja, prisilni rad i druge oblike masovnoga fizičkog i psihičkog terora; progone na etničkoj i vjerskoj osnovi...« Potrebu pak za ozbiljnim bavljenjem tim pitanjem Hrvatski sabor obrazložio je ovako: »...vrlo je niska svijest javnosti bivših komunističkih zemalja, pa i hrvatske javnosti, o zločinima počinjenima od strane totalitarnih komunističkih režima [...] Hrvatski sabor je uvjeren da su znanje i svijest ljudi o povijesnim zbivanjima jedan od preduvjeta da se izbjegnu slični zločini u budućnosti.« Nakon tako jasnih saborskih određenja, nitko više nema pravo dovoditi u pitanje raščišćavanje komunističke represije i zločina, nego upravo obrnuto, svi mi imamo obvezu u tome sudjelovati u skladu s kompetencijama. I sam je Sabor pred sebe postavio jasnu zadaću utvrđujući da »treba postati ključna nacionalna institucija za osudu zločina jugoslavenskog i hrvatskog totalitarnoga komunizma«. Znanstvenim i pravosudnim institucijama Sabor je poručio da se trebaju baviti »sustavnim istraživanjem povijesti tih zločina«.

Komunistički zločini moraju biti rasvijetljeni i zbog činjenice da su imali općenacionalnu i općehrvatsku dimenziju. Naime, danas imamo dovoljno dokaza o tome da su bili počinjeni svugdje gdje su se komunisti susreli s Hrvatima druge političke opcije – u Austriji, Sloveniji, Bosni i Hercegovini, Vojvodini, ali i u svim dijelovima Hrvatske. Na Daksi je već u listopadu 1944. ubijeno trideset i šest civila koje je na smrt osudio sud koji nije postojao, u Zadru je zabilježena pojava tzv. »podvodnog bataljuna« koji je žrtve vezane žicom utapao u moru, u Petrinjskoj općini je neposredno nakon Drugoga svjetskog rata ubijeno više od dvije tisuće Hrvata, u Vukovaru su eliminirani mnogobrojni Hrvati i gotovo svi Nijemci, u Hercegovini je samo katoličkih svećenika ubijeno sedamdeset i devet...

Uz opseg i narav komunističkog režima, važno je istaknuti i njegovu dugotrajnost, kao i njegovu međunarodnu dimenziju – nastanak u Sovjetskom Savezu

1918., razvoj u mnogim zemljama svijeta, istovremeni slom 1989/1990. u gotovo svim komunističkim državama. Zašto je u takvoj mjeri njegovu pogubnost morala iskusiti i Hrvatska, ostaje odgovoriti hrvatskim povjesničarima.

U Zagrebu, rujna 2012.

Zorislav Lukić
glavni tajnik Matice hrvatske